

Črno-bela brezbrižnost?

V uvodu k osmemu rednemu letnemu poročilu sem zapisal: "Čeprav dogajanja ob poskusih njunega reševanja kažejo na veliko nestrpnost v naši družbi, pa že sama volja, da se končno preseka ignoranca, daje upanje na izboljšanje."

Pisal sem namreč o reševanju problematike izbrisanih in pravici muslimanske verske skupnosti do lastnega verskega objekta; o dveh problemih, ki se vlečeta že več kot desetletje in v letu 2003 je kazalo, da sta se družba in politika resno odločili, da ju rešita.

Danes ugotavljamo, da smo še vedno tam, kot smo bili. Odločitev je bila, kot kaže, s figo v žepu: v vmesnem času so se zgodile volitive, ko je marsikatera politična stranka izrabila ta dva problema za nabiranje volilnih glasov, rešitev pa se je ponovno odmaknila.

Dogajanje kaže, da politične stranke lažje dobivajo volivce z negativnim stališčem do pravne države in človekovih pravic kot z njunim zagovarjanjem.

Takšno stanje pa ni slovenska posebnost. Žal trendi v Evropi in v svetu kažejo na povečanje nestrp-

nosti do drugačnih, pa naj so to tujci z drugačno barvo kože, materinim jezikom, Bogom, ki ga častijo, ali pa "domači" tujci, ki le drugače ljubijo, mislijo, se drugače oblačijo ali živijo nekoliko drugačno življenje.

In namesto da bi večina sprejela, da nas različenost bogati, dela večje in močnejše, da mavrici daje lepoto mnogo barv, to mavrično lepoto zavračamo, bežimo v sivino črno-bele slike življenja.

S tem pa si ne siromašimo le pogleda na svet okoli nas, ampak so zaradi tega tudi naše reakcije na dogajanje okoli nas napačne - črno-bela reakcija je preveč enostavna v zapletenem življenju, ki nas obdaja.

O nujnosti zagotavljanja človekovih pravic veliko govorimo, a jo premalo udejanjamo. Ko nam osebno kršijo pravice, se odločno zavzamemo zase, ko pa se te iste pravice kršijo komu drugemu, problema kot da ne vidimo ali drugemu, drugačnemu pravico celo odrekamo! Pravice so enake za vse in njihovo spoštovanje se začne pri priznavanju drugemu, drugačnemu, da ima enake pravice kot mi!

V tokratnem poročilu, ki ga v skrajšani obliki podajamo v tej številki biltena, se ponovno dotikamo množice problemov, ki smo jih zaznali pri varovanju človekovih pravic v letu 2005.

V večini primerov se vlečejo iz prejšnjih let; država je, žal, pač okorela struktura, ki se le počasi spreminja. Na srečo pa se nekateri problemi kljub vsemu razrešujejo. Počasi, a vendar se.

aktualna tema

Ocena o spoštovanju človekovih pravic in pravni varnosti v državi

VARUH ŽE LETA OPOZARJA NA NEKATERE STALNO PONAVLJAJOČE SE PROBLEME, KI SE TUDI V LETU 2005 ŠE NISO RAZREŠILI, OPAŽA TUDI NARAŠČANJE NEKATERIH DRUGIH KRŠITEV

2-5

Oblike in načini dela

VARUH KOMUNICIRA Z NAJRAZLIČNEJŠIMI JAVNOSTMI NA RAZLIČNE NAČINE. VEČKRAT SE TUDI JAVNO OGLASI. KDAJ IN ZAKAJ, PIŠEMO V TEM RAZDELKU. VARUH SVOJO AVTORITETO ČRPA IZ UGLEDA, KI GA POSKUŠAJO KRHATI, RAZISKAVE PA KAŽEJO, DA JE VARUHU VENDAR MOGOČE ZAUPATI

6-8

Opis izbranih primerov

IZBRANI PRIMERI SO LAHKO ILUSTRACIJA DELA VARUHA PRI REŠEVANJU KONKRETNIH KRŠITEV ALI PA SPODBUDA, DA SE NA VARUHA OBRNETE Z VAŠO, MORDA PODOBNO TEŽAVO

9-16

Ocena o spoštovanju človekovih pravic in pravni varnosti v državi

Narava človekovih pravic je taka, da se iz leta v leto oblike njihovih kršitev le malo spreminjajo, saj je odpravljanje vezano na spremenjeno ravnanje državne oblasti, ki je velik nefleksibilen sistem in spremembe njenega delovanja potekajo počasi. **Pri odpravljanju kršitev bi si želeli hitrejši odziv vseh institucij, vpletenih v kršitve**, s tem pa hitrejši reševanje težav ljudi. Še posebej bi si želeli hitrejši odzive na opozorila mednarodnih organov, ki so zavezani k spremljanju in opozarjanju na stanje človekovih pravic v posameznih državah, če že Varuhova opozorila niso dovolj. Ker pa to ni tako, moramo znova poudariti, da se letošnja ocena stanja človekovih pravic v Sloveniji ne razlikuje bistveno od preteklih ocen. Še vedno je

Pri odpravljanju kršitev bi si želeli hitrejši odziv vseh institucij, vpletenih v kršitve

ena največjih sistemskih težav sojenje v razumnem roku, na kar nas je lani opozorilo tudi Evropsko sodišče za človekove pravice z več sodnimi odločbami proti Sloveniji.

Dolgotrajno sodno odločanje ni sporno le zato, ker posameznik čaka več let na svojo pravico, ampak je pogosto tudi vzrok, da posameznik pravice sploh ne dočaka. Čakanje na pravico povzroča ljudem eksistenčne stiske ali pa se zaradi tega že vnaprej odpovedo uveljavljanju sodnega varstva pravic. Ob tem je treba poudariti tudi pogosto slabe zakone, ki se prehitro sprejemajo, pred sprejetjem se ne pretehtajo posledice, ki jih bo zakon prinesel, pri pripravi zakonov pa se ne upoštevajo strokovna mnenja in v celoten zakonodajni proces se nedomišljeno vsiljujejo parcialni interesi. **Ta pomanjkljivost zakonodaje in dolgotrajni sodni postopki sporočajo kršiteljem zakonov, da jih lahko mirno kršijo, saj je malo možnosti, da bodo za to kaznovani.**

Neupoštevanje odločitev Ustavnega sodišča je še vedno pereče vprašanje, saj se je število neizvedenih odločb lani podvojilo. Med temi moramo še posebej izpostaviti dve problematiki, o katerih ponavljajoče opozarjamo vsako leto: izbrisani in duševno zdravlje. Če izpustimo že desetletno opozarjanje Varuha na nujnost ureditve statusa izbrisanih, bi morala biti dovolj velik argument za to opozorila mednarodnih institucij, kot sta npr. Komisar za človekove pravice pri Svetu Evrope in Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI). A kaže, da je slovenska politika imuna tudi na ta mnenja, saj se problem vleče že predolgo, rešila ga ni nobena vlada, pa tudi sedanja ne kaže pripravljenosti, da bi predložila rešitve, ki bi bile skladne z odločbo Ustavnega sodišča. Tudi zakon o duševnem zdravju kljub dolgoletnim obljubam še vedno čaka na politike, ki bodo imeli dovolj poslušnosti za ljudi s težavami v duševnem zdravju.

Etika javne besede in izražanje nestrpnosti do vsakršnih manjšin je še vedno težava, ki se je premalo zavedamo, da bi spremenili svoje ravnanje. Nekateri mediji se v borbi za večje dobičke lastnikov ne

izogibajo neetičnih, pogosto tudi nezakonitih pisanj, ko brez upravičenega razloga razkrivajo zasebnost posameznikov, tudi otrok, neresnično ali nepopolno poročajo in brez trdnih dokazov sodijo komu neprijetnim ljudem.

Posebej je treba omeniti izraze nestrpnosti do različnih skupin v političnem govoru nekaterih politikov, ki tako nadomeščajo pomanjkanje svojih razvojnih vizij. Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti je 17. marca 2005 izdala posebno priporočilo, ki od politikov zahteva odgovorno ravnanje z izogibanjem izrazom nestrpnosti do drugačnih.

Ustava govori, da je Slovenija pravna in socialna država, a na oboje pre pogosto pozablamo. **Socialna in ekonomska stiska ljudi sta še vedno opazni in kaže, da ima družba premalo poslušnosti za to.** Tudi zato, da bi opozorili na težave tistih, ki so se izgubili v pritisku brezbrzičnosti, smo se v letu 2005 lotili analize položaja brezdomcev; ti so skrajni negativni proizvod družbe, ki se peha le za dobičkom vsakega posameznika. Tudi povečevanje brezplačne pravne pomoči je kazalec vse večjega izključevanja nekaterih slojev prebivalstva iz družbe. Več potrebujemo solidarnosti do starejših, brezposelnih in vseh tistih, ki izpadajo iz dirke za večje materialno bogastvo. Sem spadajo tudi otroci in nasilje nad njimi, zato lanska državnozborska zavrnitev Varuhovega predloga o prepovedi telesnega kaznovanja otrok ni dejanje za izboljšanje razmer.

Premajhna seznanjenost ljudi s tem, katere so oziroma niso njihove pravice, kako si jih zavarovati ali odpraviti že storjeno kršitev, pogosta brezbrzičnost institucij, ki bi morale skrbeti za korektno ravnanje z državljani, in posebne potrebe, ki jih potrebujejo nekatere skupine prebivalcev, so že v preteklosti Varuhu narekovale posebne oblike dela. To je spoznal tudi Državni zbor, ki je v preteklih letih podprl ustanovitev posebnega oddelka za otrokove pravice in oddelka za odpravljanje diskriminacije. V prihodnje pa bo skrb za človekove pravice Varuhu zanesljivo narekovala še dodatne obveznosti; prvo pričakujemo že v letu 2006, in sicer spremljanje izvajanja opcijskega protokola Združenih narodov za preprečevanje mučenja in nečloveškega ravnanja. Vse te dejavnosti presegajo običajno Varuhovo

Varuh z mladimi parlamentarci v otroškem parlamentu, DZ, Ljubljana, februar 2005

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

delo, saj se poleg reaktivne (raziskovanje zatrjevanih kršitev človekovih pravic posameznika) ukvarja tudi s proaktivno oziroma promocijsko dejavnostjo. Zato bo treba čim prej na podlagi strokovnih analiz razmisliti o novih organizacijskih spremembah dela Urada Varuha človekovih pravic.

Na področju svobode vesti smo prejeli pobude, ki so zatrjevale **nesprejemljivost (neustavnost) ureditve duhovno religiozne oskrbe zaposlenih v Slovenski vojski**. Ta ureditev naj bi bila v nasprotju z ločitvijo države od

Cerkve. Pri tem vprašanju smo zasledili predvsem možni konflikt med svobodo javnega izpovedovanja verskega prepričanja in svobodo neizpovedovanja vsakega prepričanja (pozitivna in negativna verska svoboda), pri čemer mora biti država nevtralna - ne sme favorizirati kateregakoli prepričanja. Čeprav Pravilnik o organizaciji religiozne duhovne oskrbe v vojski določa tudi način zagotavljanja oskrbe pripadnikom tistih skupnosti, ki nimajo zaposlenih duhovnikov v vojski, smo ugotovili, da bi utegnil biti problem enakopravnosti obojih, tudi tistih, ki ne želijo biti obremenjeni s katerikoli vero. Sporna je tudi duhovna oskrba vojakov, ki imajo potrebe po drugačni duhovni oskrbi, in ne verski.

Verska svoboda še vedno ni zakonsko opredeljena, kar smo poudarjali že v preteklih letnih poročilih. To je še vedno največji sistemski problem na tem področju, kar se kaže v neenakopravni obravnavi različnih verskih skupnosti. Zato **Varuh pričakuje, da se bo to odprto vprašanje čim prej uredilo na podlagi široke strpne javne razprave**. Zasledili smo tudi posamezne izraze verske nestrpnosti, usmerjene proti posameznim verskim skupnostim, kar kaže na nizko stopnjo tolerance v družbi, ki je še posebno številčna v medijih ali na internetu.

Med področja, kjer se najbolj povečuje število pritožb, lahko uvrstimo **etiko javne besede, saj se je število pobud več kot podvojilo**. Za to je verjetno več vzrokov, med katere lahko prištevamo tudi Varuhovo pogosto opozarjanje na nesprejemljivost vzbujanja nestrpnosti, medijskega sojenja ali nepopolnega in neresničnega poročanja nekaterih medijev, posledično pa tudi večjo občutljivost ljudi. Določen del krivde nosijo tudi nekateri mediji, ki skušajo v tržnem okolju s senzacionalističnimi prispevki zvišati naklado, pri tem pa prepogosto prestopajo mejo dopustnega, predvsem v zasebnost. Pri tem prednjači t. i. rumeni tisk, nekateri drugi mediji pa mu skušajo zaradi krvoločne tržne logike slediti. Ob tem se pogosto sklicujejo na pravico do obveščanja javnosti, ki pa sama po sebi ne uživa ustavnega varstva. Varuh pričakuje, da bodo mediji v prihodnje skrbneje tehtali med zasebnim in javnim. Pri tem moramo še posebej poudariti, da je **nesprejemljivo izrabljati otroke in njihove tragične usode za povečevanje naklade s senzacionalističnimi prispevki**. Ugotavljamo še, da tudi zaščita otrok pred razširjanjem škodljivih vsebin v medijih ni ustrezno urejena.

Ob obravnavi pobud, ki so zatrjevale izražanje sovražnega govora in spodbujanje nestrpnosti, smo ugotovili, da je **definicija tega kaznivega dejanja v kazenskem zakoniku ožja, kot jo določajo Ustava in mednarodne konvencije**. Kot kaznivo dejanje je namreč opredeljeno le spodbujanje rasne, verske ali nacionalne pripadnosti, druge oblike niso inkriminirane. Varuh je prepričan, da zaslužijo kazenski pregon tudi druge oblike izražanja nestrpnosti, saj ni razloga, zakaj bi bilo izražanje sovraštva do skupin ljudi, ki jih opredeljujejo drugačne značilnosti, manj škodljivo. Pri tem moramo omeniti tudi vse večje širjenje sovraštva prek interneta, predvsem

Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) v svoji judikaturi pogosto navaja, da se svoboda izražanja ne nanaša le na informacije ali ideje, ki jih sprejemamo naklonjeno, jih dojemamo kot neškodljive ali se do njih niti ne opredeljujemo, temveč zajema tudi tiste, ki prizadenejo, šokirajo ali vznemirjajo bodisi državo ali katerikoli del prebivalstva. To terjajo pluralizem, strpnost in širina duha, brez katerih ni demokratične družbe. Vendar ESČP vedno poudarja, da izvrševanje svobode v demokratični družbi predpostavlja tudi dolžnosti in odgovornosti. Tudi svoboda izražanja je varovana le do tistih meja, do koder seže varstvo drugih z Ustavo zajamčenih človekovih pravic in temeljnih svoboščin. S temi mejami se Varuh pogosto srečuje, svoboda izražanja pa je običajno "na zatožni klopi".

prek spletnih strani nekaterih elektronskih in tiskanih medijev.

Pobude, ki smo jih dobili v zvezi z diskriminacijo, so se v večini nanašale na sovražni govor, manj na dejanja. Pri tem je treba omeniti, da **še nimamo sistemskega zakona o Romih**, predvsem pa ne strategije vključevanja Romov v družbo, čeprav Ustava to predvideva. Še vedno je odprto tudi vprašanje t. i. **novih manjšin**; to je pripadnikov jugoslovanskih narodov, ki so ob osamosvojitvi ostali v Sloveniji in s tem postali manjšina. Čeprav Ministrstvo za kulturo name-

nja nekaj sredstev za kulturne aktivnosti teh manjšin, je treba čim prej tudi zakonsko urediti njihov status, s tem pa tudi zaščito njihovih kolektivnih manjšinskih pravic.

Na področju **omejitve osebne svobode** je opazna pripravljenost ratificirati opcijski protokol h Konvenciji Združenih narodov proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, s čimer bomo še dodatno zavezani spoštovati mednarodne standarde pri ravnanju z osebami, ki jim je odvzeta prostost. Ratifikacija protokola bo vodila v določitev posebne neodvisne institucije, ki bo dodatno nadzorovala izpolnjevanje Konvencije. To delo bi lahko v sklopu svojih sedanjih nalog opravljal Varuh človekovih pravic, saj že obstaja zahtevano znanje, treba bi ga bilo le dodatno kadrovsko in materialno opremiti.

Poleg prezasedenosti zaporov, predvsem pa oddelkov priporov, smo lani zasledili prakso, ki nakazuje **dvom o enakosti pred zakonom pri izvrševanju zaporne kazni**. Čeprav zakon dovoljuje, da se v upravičenih izrednih primerih izvrševanje kazni odloži, jih večina nastopi v osmih dneh po pravnomočnosti. V zaporih smo celo zasledili hudo bolne in stare zapor-nike, ki so že leta v bolniškem staležu in smo se spraševali o smiselnosti njihovega bivanja v zavodu. Po drugi strani poznamo primere, ko lahko znani in vplivni posamezniki več let odlagajo izvršitev zaporne kazni. Sodišče je v nekem primeru odložilo prestajanje zaporne kazni, ker je oseba trdila, da so bile v procesu kršene določbe kazenskega zakona, čeprav verjetno prav vsaka zahteva za varstvo zakonitosti uveljavlja takšne kršitve. Zato menimo, da sklicevanje zgolj na vsebino zahteve za varstvo zakonitosti ni posebej prepričljiv razlog za odlog kazni, domnevamo pa, da so na odločitev morda vplivale druge okoliščine, ki v sodnem sklepu niso navedene. Pri tem moramo poudariti, da smo vsi pred zakonom enaki in je treba pri tehtanju odloga prestajanja zavora pri vseh upoštevati ista pravila in zakone.

Prehitro in površno sprejeta zakonodaja in dolgotrajni sodni postopki sporočajo kršiteljem zakonov, da jih lahko mirno kršijo, saj je malo možnosti, da bodo za to kaznovani

Zasledili smo tudi primere **nerazumno dolgega pripora** v primerih, ko se sodni postopki vlečejo predolgo. V enem primeru smo na Ustavno sodišče dali tudi pritožbo, vendar je bilo naše stališče zavrnjeno. Kljub temu je treba poudariti, da je odvzem prostosti izjemno dejanje in sme trajati le najkrajši možni čas, zato je treba v takih primerih še posebno skrbno pripraviti in izvesti sodni postopek.

Čeprav v priporih in zaporih nismo zasledili večjih ali sistematičnih kršitev, bo treba nekaj problemov še urediti. Sem štejemo predvsem skupinsko prestajanje kazni v pogosto prenatrpanih spalnicah, praviloma 22-urno zaklepanje pripornikov v utesnjenih celicah in brez kakršnihkoli

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

organiziranih dejavnosti, obiske zaprtih oseb, kjer smo zasledili različno prakso posameznih sodišč pri izdaji začasnih ali stalnih dovolilnic. Zasledili smo tudi primer kolektivnega kaznovanja, pereča pa je tudi prezašedenost zaporov in predvsem priporov. Po drugi strani moramo omeniti tudi izboljšave: veliko je preurejanja prostorov za bolj humano prestajanje zaporne kazni, izboljšuje pa se tudi zdravstvena oskrba.

Etika javne besede in izražanje nestrpnosti do vsakovrstnih manjšin sta še vedno težavi, ki se ju premalo zavedamo, da bi spremenili svoje ravnanje

Pri pregledih **prostorov za policijsko pridržanje** ugotavljamo izboljšave, saj je bilo v zadnjem času veliko prenov. V letu 2005 je bila uvedena računalniška evidenca pridržanj, ki pa ima nekatere pomanjkljivosti, saj omogoča le evi-

denco pridržanj posamezne enote, ne omogoča pa pregleda nekaterih drugih informacij - npr. podatka o osebah, kar bo treba popraviti. Ugotovili smo tudi, da pridržane osebe skoraj nikoli nimajo možnosti dobiti pravno pomoč, kar je še posebno sporno v primerih, ko gre za mladoletne osebe. Podobno velja tudi za zdravniško pomoč, kar pa je uredil v novembru sprejet Zakon o policiji.

Pri delu policije so opazne **izboljšave v pritožbenih postopkih**, ki jih je uvedel Pravilnik o reševanju pritožb pred dvema letoma in so jih konec leta 2005 še izboljšali. Največ pritožb nad delom policije se nanaša na uporabo pooblastil predvsem pri opravljanju nalog v cestnem prometu in zatrevanju neposredovanje v nekaterih primerih prijave kaznivega dejanja. Večjih sistematičnih kršitev tudi tu nismo opazili.

Odločitvi Ustavnega sodišča in Evropskega sodišča za človekove pravice sta skoraj sočasno pritrdili tistemu, kar Varuh človekovih pravic brez učenka ponavlja že ves čas svojega obstoja: **pravica do sojenja v razumnem roku je množično kršena in pri tem gre že za sistemski problem**. Poleg ugotovitve, da so bile v znanem primeru Lukenda kršene konvencijske pravice, sodba Evropskega sodišča za človekove pravice Slovenijo zavezuje tudi k sprejemu splošnih in posamičnih ukrepov, vključno s spremembo zakonodaje, da istovrstnih kršitev ne bi bilo več. Ustavno sodišče je skoraj sočasno objavilo odločbo, v kateri ugotavlja, da je Zakon o upravnem sporu v neskladju z Ustavo, ker ne vsebuje posebnih določb, prilagojenih naravi pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja in ki bi omogočale uveljavljanje pravičnega zadoščenja v primeru, ko je kršitev pravice do sojenja v razumnem roku že prenehala. Ta odločba postavlja pod vprašanje tudi učinkovitost sodnega varstva te pravice v primerih, ko postopek še teče. Aktivnosti za odpravo sodnih zaostankov Ministrstva za pravosodje in slovenske Vlade so se po teh sklepih zelo okrepile; želimo lahko le, da sprejeti ukrepi ne bojo doživeli žalostne usode prejšnjih podobnih akcij - npr. Herkulesa.

Ugotovimo lahko, da so drugi problemi v pravosodju enaki tistim iz prejšnjih let. Posebej kaže izpostaviti problem, ki se navezuje tudi na sposobnost preživetja nekaterih posameznikov; ti so se v preteklih letih preza-dolžili sami ali pa so bili lahkomišelnost, včasih tudi v dvomljivih okoliščinah, poroki nekomu drugemu. Ugotovili smo pravno praznino v urejanju prezadolženosti posameznika, da se zagotovi (sorazmerno) poplačilo upnikov, vendar ob zagotavljanju osnovne eksistence dolžnika in spoštovanju njegovega dostojanstva. Zato bi bilo treba sprejeti zakon, ki bi uredil vprašanje povračila in oprostitev dolgov, ki jih posameznik kot dolжник ne zmore poplačati. Zakonska ureditev "osebne" stečaja z uzakonitvijo postopka za oprostitev dolgov ni koristna le za dolžnika, ampak pogosto tudi za upnike, ko se zagotovi nadzorovano sorazmerno poplačilo v njihovo korist. Ministru za pravosodje smo priporočili, da se to področje ustrezno zakonsko uredi.

Tudi glede **upravnih zadev** ni posebnih sprememb v primerjavi s preteklimi leti. Število pobud na nekaterih področjih še pada. To so predvsem področja, ki so do neke mere povezana z vprašanji, nastalimi kot posledica osamosvojitve in prehoda: denacionalizacija, državljanstvo, tujci, vojni zakoni in poprava krivic. Še vedno je velika težava odločanje v zakonskih oziroma razumnih rokih; dolgotrajni postopki postajajo nekaj že povsem samoumevnega. Sklicevanje na instrukcijske roke, ki naj ne bi bili obvezujoči, ne rešuje problemov, saj kršitev rokov, naj se imenujejo kakorkoli, pomeni kršitev več členov Ustave: kršitev pravice do enakega sodnega varstva, odločanja brez nepotrebnega odlašanja in do pravnega sredstva.

Posebej opozarjamo na neustrezno normativno ureditev, ki posameznikom povzroča velike težave. Zakoni se pogosto sprejemajo prehitro, brez natančnih analiz stanja in možnih posledic, pa tudi parcialni interesi politike v Državnem zboru neredko spremenijo prej morda ustrezne rešitve.

Pri pripravi in sprejemanju zakonov se premalo upoštevajo tudi opozorila stroke, kar se ponavlja pokaže kmalu po tem, ko zakon začne veljati. Zato so nujne vnovične spremembe zakonov, ki marsikdaj znova niso dovolj premišljene. Vse to povzroča nejasnosti in s tem nezadovoljstvo tako državljanov, ki iščejo rešitve, kot uradnikov, ki te zakone izvajajo.

V zvezi z delom **inšpekcijskih služb** moramo ponoviti tisto, na kar opozarjamo več let pristojna ministrstva, Vlado in Državni zbor: pomanjkljiva usklajenost dela med različnimi inšpekcijami, ki se pogosto konča s tem, da nobena ne ukrepa. Državni zbor je na pobudo Varuha leta 2002 sprejel priporočilo, v katerem je pozval Vlado oziroma pristojno Ministrstvo, naj rešita pereče vprašanje nejasnih pristojnosti različnih inšpektoratov v primerih, ko neka aktivnost krši predpise z več področij, a se od takrat ni nič spremenilo. Očitno je Varuh edini, ki je to problematiko obravnaval celovito in odgovorne opozarjal na dejanske in možne posledice.

Omizje ob otvoritvi razstave Jara kača nestrpnosti, Sinagoga, Maribor, april 2005

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

Sprejem ob dnevu človekovih pravic, Kinodvor, Ljubljana, december 2005

Ta problem se je povečal po uvedbi antibirokratskega programa odpravljanja administrativnih ovir, ki naj bi med drugim olajšal nastajanje podjetij in obrtniških dejavnosti s tem, da je odpravil ugotovitvene odločbe upravne enote o tem, da nosilec dejavnosti izpolnjuje pogoje. V letu 2004 odpravljen Pravilnik o minimalnih tehničnih pogojih pa je vprašanje še dodatno zaostril, saj lahko podjetniki začnejo opravljati obrt brez dokazil o izpolnjevanju pogojev. Varuh je že takrat, kot v mnogih drugih primerih, opozarjal na možne posledice, a neuspešno. To dokazuje, da se pri spreminjanju zakonodaje ne sme hiteti in sprejeti odločitve, ki niso dovolj pretehtane.

Tudi **stanovanjska oskrba** je področje, kjer se težave vlečejo iz leta v leto, Varuh nanje opozarja, nič pa se ne spremeni. Ker je država reševanje stanovanjskega vprašanja preveč prepustila trgu in tržnim zakonitostim ali še boljše močnim posameznikom, ki narekujejo tržne zakonitosti, šibkejše skupine prebivalcev (mladi, stari, manj premožni itd.) vedno težje dobijo stanovanje. Tudi vedno bolj razdrobljene občine nimajo dovolj sredstev za gradnjo stanovanj, predvsem za socialno šibke, če sploh imajo voljo pomagati. Prav tako ugotavljamo, da razdrobljene občine niso zainteresirane za združevanje sredstev, saj, kot kaže, parcialni občinski interesi prevladajo nad solidarnostjo. Na neustrezno ureditev subvencioniranja najemnin smo opozorili že v lanskem poročilu, a stanje je še enako. Še vedno je pereča tudi težava najemnikov v denacionaliziranih stanovanjih, za to rešitev država ne pokaže dovolj interesa kljub opozorilom Varuha in nekaterih mednarodnih institucij za zaščito človekovih pravic, npr. Komisarja za človekove pravice pri Svetu Evrope. Najemniki v teh stanovanjih opozarjajo predvsem na pritiske novih lastnikov, ki bi radi izpraznili stanovanja, pogosto pa tudi na slabo vzdrževana stanovanja.

Neplačani obvezni prispevki za **pokojninsko in invalidsko** zavarovanje, o katerih smo več pisali v lanskem poročilu, posameznikom še vedno povzročajo težave. Vse to še dodatno otežujejo dolgotrajni sodni postopki. To velja predvsem za primere, ko je sodišče odločilo, da je bilo prenehanje delovnega razmerja nezakonito, delodajalec, ki bi moral prispevke plačati za nazaj, pa je v času postopka prenehal obstajati. (Obravnavali smo že primer, ko je od nezakonitega prenehanja delovnega razmerja do pravnomočnosti sodbe preteklo celih 11 let.) Tako stanje povzročajo predvsem pomanjkljivi predpisi, ki prelagajo težo problema na posameznike, ki nosijo vse posledice za dejanja, na katera sami ne morejo vplivati. Varuh predlaga, da se zakonodaja na tem področju čim prej popravi.

Iz pobud, poslanih Varuhu, opazamo, da je pri **delovnih razmerjih** še vedno veliko nezakonitosti in drugačnih pritiskov na zaposlene, kar še posebej kaže za zasebnike, kamor Varuh neposredno ne more posegati. Opažamo predvsem nezakonite

odpovedi, neredno izplačevanje plač in drugih prejemkov, neizplačevanje nadurnega dela, preprečevanje koriščenja letnega dopusta in podobno. Na težak položaj delavcev kaže tudi povečanje števila anonimnih pobud, ki zatrjujejo kršenje delovne zakonodaje, kar še dodatno kaže na pritiske, ki so jim izpostavljeni delavci. Večkrat smo bili tudi opozorjeni na šikaniranje in druge pritiske na delovnem mestu. Ker to področje presega Varuhova pooblastila, take pobude odstopamo inšpektorjem, ki v večini primerov pritrdijo naši skrbi. Žal zakon inšpektorjem omogoča le kaznovanje kršiteljev, ne more pa jim naložiti izplačila tistega, kar delavcem dolgujejo, saj je to v pristojnosti sodišč. Ob upoštevanju dolgotrajnih in dragih sodnih postopkov (v teh primerih gre za ljudi, ki denarja sploh nimajo!) se sodne izterjave loti le redko kdo. To je dodaten znak nekaterim brezobzirnim delodajalcem, da lahko kršijo zakone. Zato Varuh podpira predloge Inšpektorata za delo, da bi v Zakonu o delovnih razmerjih razširili pooblastila inšpektorjem z možnostjo izdaje ureditvene odločbe. S tem bi v številnih primerih delavcem prihranili dolgotrajne in drage sodne postopke, razbremenili sodišča in učinkoviteje prisilili delodajalce k spoštovanju zakonov.

Čeprav oddelek, ki se ukvarja z **otrokovimi pravicami**, veliko energije usmerja v promocijo otrokovih pravic, otroci Varuha le redko prosijo za pomoč. Tudi zato smo nadaljevali obiske raznih institucij, kjer so otroci, in neposredno od njih pridobivali informacije o njihovih težavah. Iz teh pogovorov in iz pobud, ki so jih poslali sami ali njihovi starši oziroma skrbniki, smo ugotovili, da se stanje na tem področju počasi izboljšuje, a še vedno so velike težave. Nasilje je še vedno opazno; tako nad otroki v družini kot med vrstniki v šolah. Pri tem bi opozorili na lansko zavrnitev prepovedi telesnega kaznovanja v Državnem zboru, kar ni pozitivno vplivalo na seznanjanje ljudi o nesprejemljivosti takega vzgojnega ukrepa. Telesno kaznovanje, naj je še tako milo, daje otrokom sporočilo, da je to primerna metoda za reševanje problemov, ki jo pozneje uporabljajo tudi za reševanje medsebojnih sporov. A mejo med neškodljivim telesnim kaznovanjem in nasiljem se lahko kaj hitro preide. Pereča je tudi problematika družin s šibkim materialnim stanjem in velikih družin, kar najbolj občutijo otroci. Še vedno so tudi velike težave pri vključevanju otrok s posebnimi potrebami.

Socialna in ekonomska stiska ljudi sta še vedno opazni in kaže, da ima družba premalo posluha za to

Še zmerom se srečujemo s težavami razumevanja in izvajanja mednarodnih konvencij in domače zakonodaje, še zlasti v primerih, ko je nosilec pravice otrok. Otroci so še premalo aktivno vključeni v postopke, ki jih zadevajo, čeprav imamo zadostno zakonsko podlago za zagotovitev ustreznega pravnega položaja. Kljub naporom Varuha in drugih, predvsem nevladnih organizacij, da seznanjamo institucije, ki se ukvarjajo z otroki, o tem, da morajo biti otroci vključeni v odločanje o njih samih, se to le redko dogaja.

Na področju **otroškega varstva** smo dobili predvsem pobude, ki so opozarjale na težave pri vpisu otrok v vrtec v bližini doma ali vsaj v isti občini. Pogosto so bližnji vrtci zasedeni, sosednja občina pa praviloma zaračunava višje prispevke, kar povzroča diskriminacijo med otroki.

Naleteli smo tudi na probleme, povezane z osnovnošolskim izobraževanjem otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, težave pa nastajajo tudi pri vključevanju vedenjsko in disciplinsko motečih učencev v razredne skupnosti.

Druge pobude s področja srednjega in visokega šolstva so bile tako različne, da jih težko predstavimo pod skupnim imenovalcem.

Ustavno sodišče je pritrdilo Varuhu, da za ugotavljanje identitete osebe, ki s svojim videzom zbuja sum, da bo izvršila, izvršuje ali je izvršila prekršek ali kaznivo dejanje, ni dovolj zgolj videz. Državnemu zboru je naložilo, da v enem letu preoblikuje 35. člen Zakona o policiji tako, da bo skladen z Ustavo.

Oblike in načini dela

Varuh človekovih pravic je od oblasti neodvisna institucija. Nima naloge izvrševati, temveč državne organe, organe lokalne samouprave in nosilce javnih pooblastil zgolj opozarja na napake in zahteva, da delujejo tako, da ne pride do kršenja pravic ljudi. Varuh kot nadzornik omenjenih organov in institucij nadzira tudi njihova prizadevanja za ozaveščanje javnosti o vprašanjih, povezanih z varovanjem človekovih pravic. Če ugotovi, da določen organ pri proaktivnem delovanju zanemarja svoje ciljne skupine, ga skuša s svojimi lastnimi iniciativami spodbuditi k povečani dejavnosti.

Medijskemu izpostavljanju primerov se skušamo izogniti, ker se velikokrat zgodi javni linč še pred pravo razpravo o vprašanjih ali še pred njihovim reševanjem

Varuh pri svojem delu vsak dan **komunicira z najrazličnejšimi javnostmi**. Ker je njegova osnovna naloga reševanje konkretnih pobud, jih letno sprejme približno 3.000 (od tega približno 150 po elektronski pošti).

Težave ljudi skuša reševati tudi med poslovanjem zunaj sedeža, kjer se je samo lani srečal s 160 ljudmi, ki niso (z)mogli priti v Ljubljano na osebni pogovor z varuhom. Po dvakrat smo poslovali v Mariboru in Murski Soboti, po enkrat pa v Piranu, Postojni in Sežani ter se v okviru teh obiskov pogovarjal s 160 posamezniki.

Varuh se skoraj vsak torek osebno pogovarja s približno sedmimi (7) pobudniki, kar je letno približno 300 samo njegovih osebnih stikov s pobudniki. Uslužbenci urada se vsak dan na sedežu Varuha osebno pogovarjajo s povprečno desetimi (10) pobudniki, kar je približno 2.200 stikov.

S tistimi, ki jim je odvzeta prostost, pa se Varuh sreča ob obisku zaporov, psihiatričnih bolnišnic, azilnih domov, centrov za tujce in drugih zavodov z omejeno svobodo gibanja. Obiskali smo prevzgojni dom v Radečah, večkrat pa tudi zavode za prestajanje kazni zavora, in sicer ZPKZ Dob pri Mirni, ZPKZ Ig, ZPKZ Ljubljana in ZPKZ Maribor.

Samo informator prejme na brezplačni telefonski številki 080 15 30 povprečno 150 klicev na dan, kar je približno 3.000 telefonskih stikov. Zaposleni v oddelku za odnose z javnostmi pa komunicirajo dnevno s povprečno štirimi novinarji in/ali predstavniki različnih javnosti, kar je približno 1.600 stikov letno. Z različnimi javnostmi se zaposleni pri Varuhu srečujemo tudi ob številnih drugih priložnostih, ob raznih dogodkih (Dan ČP, preprih pravic ...), sestankih (s predstavniki državnih organov, nevladnih organizacij ...), predavanjih, raznih srečanjih, konferencah ...

PREGLEDNO DELO IN OBVEŠČANJE JAVNOSTI

Varuh deluje pregledno in o svojem delu obvešča različne ciljne javnosti (8. in 40. člen Zakona o Varuhu človekovih pravic (ZVarCP)), in sicer:

- z dopisi organu ali instituciji, ki krši pravice ali temeljne svoboščine, ali s pogovorom s predstavniki organa,
- z letnimi ali posebnimi poročili Državnemu zboru (5., 43. in 44. člen) - v letu 2005 sta bili v državnem zboru obravnavani poročila o nasilju v družini in o izbrisanih,
- na rednih mesečnih novinarskih konferencah
- s sporočili za razne javnosti,
- prek spletnih strani www.varuh-rs.si - v letu 2005 smo jih povsem sami "preoblekli" in prilagodili uporabnikom,
- z brezplačnim biltenom Varuh - kako zavarovati svoje pravice - leta 2005 so izšli trije; vsi so dosegljivi na spletnih straneh www.varuh-rs.si,
- s promocijskim gradivom (splošnim in priložnostnim),
- osebno z raznimi ciljnim skupinami.

KDAJ SE JAVNO ODZIVAMO?

Varuh daje mnenja o posameznih dogodkih v različnih oblikah. Najpogosteje kot odgovor na vprašanja novinarjev, redkeje so to samostojne izjave - praviloma takrat, ko je bil v dogodek vpleten kak državni organ.

Za javno opozorilo na določeno tematiko, ki jo obravnavamo (ne zadevo, ki je že medijsko odmevna), se ponavadi odločimo, ko presodimo, da bo to omogočilo osvetliti ali rešiti tudi druge podobne oziroma enake primere.

Praksa javnega izpostavljanja je očitno spodbuda za mnoge, da od Varuha pričakujejo odziv na vsako izjavo, za katero so prepričani, da jih žali, ali zanjo menijo, da jo je treba javno izpostaviti. Pogosto se z enako zahtevo oglasita nasprotni strani, ki sta vsaka zase prepričani, da ravnata korektno in da je nasprotnik tisti, ki je ali nestrpen ali žali ali podobno. V resnici gre največkrat za medsebojno nerazumevanje in pomanjkanje strpnega dialoga. V takšnem položaju, razumljivo, ni mogoče ustreči obema, zato skušamo v večini tovrstnih primerov stranema pokazati nujnost medsebojnega dogovora.

V vsakem primeru se o javnem odzivu na določen dogodek, ravnanje ali izjave odločimo sami, na podlagi strokovne usposobljenosti, izkušenj in premisleka, potem ko pretehtamo vsa znana dejstva in v analizo vključimo še čim več neznanih.

TEMELJI, KI VARUHU OMOGOČAJO ODZIVANJE

Pri odločitvi za ali proti javnemu opozorilu se naslanjamo na načela, ki nam jih predpisuje zakon: načela zakonitosti, pravičnosti in dobrega upravljanja (3. člen). Upoštevamo še 9. člen zakona, ki Varuhu "dovoljuje" obravnavanje "tudi širših vprašanj, ki so pomembna za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter za pravno varnost državljanov v Republiki Sloveniji". Če gre za zadevo, ki jo obravnavamo, jo ob upoštevanju zaupnosti postopka (8. člen ZVarCP) javno predstavimo, če ocenimo, da gre za kršitve

PODROČJE DELA	ŠTEVILO ZADEV V OBRAVNAVI				Delež po področjih dela
	Odprte zadeve v 2005	Prenos zadev iz 2004	Ponovno odprte zadeve v 2005	Skupaj zadeve v obravnavi	
1. Ustavne pravice	123	15	3	141	4,8 %
2. Omejitve osebnosti svobode	177	13	4	194	6,5 %
3. Socialna varnost	300	24	15	339	11,4 %
4. Delovnopravne zadeve	174	22	1	197	6,6 %
5. Upravne zadeve	360	68	7	435	14,7 %
6. Sodni in polic. postopki	749	99	14	862	29,1 %
7. Okolje in prostor	88	13		101	3,4 %
8. Gospodarske javne službe	67	3	3	73	2,5 %
9. Stanovanjske zadeve	140	7	2	149	5,0 %
10. Diskriminacija	17	7		24	0,8 %
11. Pravice otrok	159	46	2	207	7,0 %
12. Ostalo	220	10	11	241	8,1 %
SKUPAJ	2.574	327	62	2.963	100,0 %

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

pravic, in menimo, da bo javna razgrnitev vprašanja prispevala k odpravi oziroma preprečitvi podobnih primerov ali omogočila širšo družbeno korist.

Načelo zakonitosti nam daje zakonito podlago za javno odzivanje v primerih nezakonitih ravnanj (sem štejejo tudi izjave politikov in podobno).

Načelo dobrega upravljanja nam omogoča odzivanje o temah, ko so ali bi bile kršene pravice ljudi zgolj zaradi odnosa institucij in organov pod nadzorom Varuha, ne pa zaradi nezakonitega delovanja.

Načelo pravičnosti pa nam omogoča, da se odzivamo tudi v zvezi z zadevami, ki bi po presoji Varuha lahko privedle do nepravičnega delovanja in posledično do kršitev pravic, a zaradi različnih razlogov niso zakonsko ovrednotene. V tem delu večkrat trčimo ob očitke, da Varuh nima nobene podlage za odzivanje in da bi moral v določenih primerih molčati.

Varuh je nekajkrat neposredno udejanjil svojo pravico posameznika do svobode izražanja ob opiranju neposredno na Ustavo, ki v 39. členu vsakomur zagotavlja "svobodo izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja". Vedno je javnost opozoril, da se izraža kot posameznik, in ne v vlogi Varuha.

Varuh se ne odziva, če so to v zadostni meri storili že drugi, kompetentni za reševanje javno izpostavljenih vprašanj! Varuh je dodatno sredstvo varovanja pravic, zato skušamo družbeno delovanje dopolnjevati, ne nadomeščati oziroma biti glas kar vsakogar brez premisleka.

Z dijaki Gimnazije Bežigrad, Ljubljana, marec 2005

PODROČJE DELA	ŠTEVILO ZAKLJUČENIH ZADEV							Indeks (05/04)
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
1. Ustavne pravice	50	33	67	115	99	73	131	179,5
2. Omejitve osebne svobode	210	211	196	116	133	130	175	134,6
3. Socialna varnost	439	464	494	413	410	369	325	88,1
4. Delovnopravne zadeve	216	179	192	156	140	177	187	105,6
5. Upravne zadeve	730	623	437	520	505	416	399	95,9
6. Sodni in polic. postopki	1.009	1.113	921	863	821	786	803	102,2
7. Okolje in prostor	108	104	124	102	77	85	91	107,1
8. Gospodarske javne službe	79	43	58	59	84	79	70	88,6
9. Stanovanjske zadeve	132	124	139	123	121	129	140	108,5
10. Varstvo osebnih podatkov						20	21	105,0
11. Pravice otrok				40	124	147	190	129,3
12. Ostalo	754	549	504	580	311	254	243	92,1
SKUPAJ	3.727	3.443	3.132	3.087	2.827	2.665	2.766	94,3

V zvezi z določenim vprašanji se ne odzovemo, ker nanje preprosto nismo bili opozorjeni! Varuh kljub širokemu vpogledu v delovanje družbe pač nima mehanizmov, da bi vedel za čisto vsako kršitev ali nedopustno ravnanje. Zato ob raznih priložnostih vedno znova poziva prebivalce Slovenije, naj skušajo sami pristojne organe in institucije opozarjati na kršitve, naj jih skušajo sami tudi rešiti prek pritožbenih poti, če pa jim to ne uspe, naj se obrnejo na Varuha.

Skratka, o vsakem primeru se posebej odločamo, ali se bomo javno odzvali, ali bomo o določenem primeru javno spregovorili in ali bomo izrazili javno opozorilo.

VARUHOVA "GLASNA" SPOROČILA V LETU 2005

Medijskemu izpostavljanju primerov se skušamo izogniti, ker se velikokrat zgodi javni linč še pred pravo razpravo o vprašanjih ali še pred njihovim reševanjem. V desetih letih Varuhovega delovanja se je javno opozorilo v nekaj primerih izkazalo, žal, kot edina učinkovita rešitev. In zadevo pognalo iz mrtvega teka. Javno "oznanilo" kot skrajne oblike pritiska uporabimo zgolj v približno dveh odstotkih primerov, vsa preostala vprašanja se navadno rešijo s sodelovanjem.

Varuh je v letu 2005 javno govoril o:

- ne zgolj strpnem prenašanju drugih in drugačnih, ampak tudi aktivnem prizadevanju za spoštovanje njihovih pravic
- nujnem ukrepanju, ne zgolj opažanju ob pojavih sovražnega govora ali nestrpne izražanja
- oblikovanju socialne države in pomenu solidarnosti
- sprejemanju drugačnosti, ki lahko bogati
- medgeneracijskem dopolnjevanju
- nepravilnostih pri delu inštitucij, ki jih nadzira

Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

Brezplačni bilten Varuha

IZOBRAŽEVANJE IN PROMOCIJA

Vsebine naših pisnih izdelkov se uspešno množično širijo oziroma uporabljajo v najrazličnejše namene: vse več je prošelj za citiranje vsebin iz posameznih publikacij oziroma uporabe naših vsebin za druge publikacije, ki so namenjene specifičnim ciljnim skupinam, katerih pravice Varuh med drugimi obravnava. Narašča število prejemnikov našega brezplačnega biltena, vse večja je želja biti obveščen z elektronskimi novičkami. V letu 2005 je izredno naraslo število prošelj za pomoč pri izdelavi seminarskih, diplomskih ali magistrskih nalog s področja človekovih pravic. Tudi odzivi na naše akcije navdušujejo, naši strokovnjaki se z veseljem odzivajo na vabila o izobraževanju o človekovih pravicah.

Vse to kaže, da se zanimanje za problematiko človekovih pravic povečuje, upamo, da se povečuje tudi samo zavedanje o človekovih pravicah. Še posebej nas veseli, da so za vprašanja človekovih pravic odprti mladi. Upamo, da naše delo in posredovane informacije prispevajo tudi k vključitvi človeškega potenciala in da ne ostanejo zgolj na ravni prejete in nekam uskladiščene ali (še slabše!) iz spomina zadirane informacije.

Nadaljevali smo prakso izobraževanja z neposrednim stikom z otroki in mladimi, zato smo tudi v letu 2005 obiskovali številne osnovne in srednje šole, šole za otroke s posebnimi potrebami in se udeleževali srečanj s študenti. Izobraževali smo za strpno družbo, opolnomočali določene ciljne skupine, razpravljali pa tudi o mejah svobode izražanja. Tako smo ob dnevu človekovih pravic pripravili prvi maraton slovenskih filmov o človekovih pravicah, razpravljali o svobodi izražanja in o tem brali

prispevke v posebni številki biltena. Za mlade pa smo pripravili filmski natečaj z naslovom **(Ne)strpnost v drugačnosti**, ki bo svoj konec doživel z zaznamovanjem Konvencije o otrokovih pravicah 20. novembra 2006.

Več o natečaju na: www.varuh-rs.si

Varuh je v letu 2005 postal član Sveta projekta SAFE-SI, katerega glavni namen je zagotavljanje **varne rabe interneta za otroke in mladostnike**, zvišati stopnjo ozaveščenosti v ciljnih skupinah staršev in učiteljev ter omogočiti celostno obravnavo in iskanje načinov za zagotavljanje varnosti na internetu.

Varuh je tudi v letu 2005 nadaljeval projekt **Oblike nestrpnosti v Sloveniji**. Krovni del projekta, tj. razstava Jara kača nestrpnosti, ki zajema obdobje od slovenske osamosvojitve do danes in kaže, kako so se gostila sovražna dejanja in kakšen učinek so imela na skupine, proti katerim so bila uperjena, je poleg Ljubljane v letu 2005 gostovala še v Mariboru, Novem mestu, Slovenskih Konjicah in Kopru. Projekt je bil obogaten tudi z zbornikom **Mi in oni - nestrpnost na Slovenskem**. Besedila, zbrana v zborniku, skušajo na strokovni ravni pojasniti tisto, kar je razstava

ponudila na dokumentarni ravni. Ta projekt je pomemben tudi zaradi zbiranja in ustvarjanja gradiv o pojavnih oblikah diskriminacije in nestrpnosti in njihovem odpravljanju. Tako dopolnjuje Varuhovo delo pri ustvarjanju sistematične baze podatkov za vse oblike diskriminacije in nestrpnosti, ki jo je začel oblikovati v letu 2005. Takšna sistematično urejena baza bo temelj za delo posebne delovne skupine za spremljanje diskriminacije, za raziskave, reševanje konkretnih primerov in ustvarjanje strategij odpravljanja raznih diskriminacij in nestrpnosti v prihodnosti.

Varuh je zaradi javnega izpostavljanja nekaterih perečih tem ali sodelovanja pri javni diskusiji o tovrstnih temah bil v letu 2005 bolj kot prejšnja leta deležen diskreditacij z namenom rušiti ugled institucije. Podatki o zaupanju Varuhu pa kažejo, da je Varuh človekovih pravic v Sloveniji funkcija, ki ji anketeranci precej zaupajo, da se glede na splošno zaupanje uvršča visoko. Ocena zaupanja se giblje na ravni predsednika vlade, slovenskega šolstva in medijev. Da je zaupanje visoko, pove tudi ocena na lestvici od 1 do 5, ki je stalno nadpovprečna. Po manjših nihanjih, izmerjenih v letih 2002 in 2003, se je v letu 2004 zaupanje ustalilo okrog povprečne ocene 3,20. Na tej ravni ostaja zaupanje tudi skozi vse leto 2005.

Center za raziskovanje javnega mnenja: Zaupanje varuhu človekovih pravic. Politbarometer 2002-2006, Ljubljana, april 2006.

Opis izbranih primerov

ZAKRIVANJE LAS Z RUTO PO MUSLIMANSKIH OBIČAJIH

Gimnazijka, zaskrbljena zaradi trendov v drugih državah, nas je prosila za pojasnilo o možnih poteh za varstvo svojih pravic, če bi nastali zapleti zaradi njene odločitve, da si namerava po muslimanskih običajih zakriti lase z ruto (nosila bi t. i. hidžab). Zavedamo se, da so v svetu glede vprašanja obveznosti nošenja naglavne rute celo med muslimani zelo različni pogledi in razlage. Zato se nismo opredelili do vprašanja, ali pomeni nošenje naglavne rute izraz verskega ali kakšnega drugega prepričanja, izražanja pripadnosti narodu ali zgolj izražanja svoje kulture. Gre nedvomno za izražanje prepričanja, ki je tudi ustavno varovano, najmanj s splošno svobodo ravnanja (35. člen). Zaradi svoje narave se ta svoboda lahko izvršuje neposredno na podlagi Ustave. V tem smislu velja načelo, da je dovoljeno vse, kar ni izrecno prepovedano. Ugotavljamo, da v Republiki Sloveniji ni zakonskega določila, ki bi prepovedovalo nositi naglavno ruto ali bi to možnost omejevalo. Tudi če bi bila takšna zakonita prepoved kdaj sprejeta, to še ne pomeni, da bi bila skladna z Ustavo.

UGOVOR VESTI NI PREDVIDEN V PREDPISIH S PODROČJA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Ravnateljica gimnazije nas je seznaniła z ravnanjem učitelja, ki je zaradi svoje odločenosti, spoštovati vsebino verskega nauka, začel kršiti delovne obveznosti ob sobotah. V disciplinskem postopku mu je bil izrečen opomin, zaradi nadaljnjih kršitev pa mu je v novem postopku grozila možnost odpovedi delovnega razmerja. Tudi sam nas je zaprosil za pomoč.

Zakon o maturi (ZMat) predvideva, da lahko določene vzgojno-izobraževalne obveznosti potekajo tudi ob sobotah. Tudi na podlagi Zakona o gimnazijah je mogoča razporeditev pouka ob sobotah. Delovne sobote imajo torej podlago v zakonih in podzakonskih predpisih. Svoboda vesti ter izpovedovanja vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju ne varuje vsakega ravnanja, motiviranega z odločitvijo vesti.

V danem primeru smo ugotovili, da ne gre za poseg v svobodo vesti, ampak za nasprotje dveh obveznosti, ki si jih je pobudnik zavestno naložil in imata različno naravo. Prva je pravna obveznost, ki izhaja iz zaposlitve v javnem sektorju, druga obveznost pa je moralne narave in izhaja iz verskega prepričanja. Smiselno je zato pobudnik poskušal uveljaviti ugovor vesti. Pravica do ugovora vesti je skladno z Ustavo zagotovljena zoper opravljanje vojaške obveznosti. Primeri, ko je ugovor vesti dopusten, pa vselej pomenijo izjemo od načela spoštovanja pravnih norm. Skladno z Ustavo je ugovor vesti dopusten v primerih, ki jih določi zakon, če se s tem ne omejujejo pravice in svoboščine drugih oseb. Ugotavljamo, da zakonodajalec za navedene razmere ni predvidel ugovora vesti. To bi morda lahko šteli za poseg v pravico do ugovora vesti, vendar ugotavljamo, da bi lahko takšno ravnanje poseglo v svobodo izobraževanja učencev, zato v ravnanju ravnateljice gimnazije nismo našli dejavnikov kršitve pravice do svobode vesti niti pravice do ugovora vesti. Pozneje smo bili seznanjeni, da je bil na gimnaziji dosežen dogovor oziroma sporazum - pobudnik očitno ne bo delal ob sobotah med letom, razen ko bo na vrsti matura.

SPOREN POSLOVNI BONTON V BANKI

Seznanjeni smo bili z ravnanjem vodstva banke, ki je zaposlene v dopisu, poslanem po elektronski pošti, seznaniła z novim režimom oziroma delovnimi razmerami. Tako je čas za malico zaposlenih opredeljen kot strogo namenski, opredeljeno je mesto prihajanja in odhajanja z dela, odmerjen je tudi čas za kadilce. Kot še posebno sporno pa so pobudniki označili

navodilo, po katerem naj bi se ženskam prepovedalo nošenje hlač v poslovnih prostorih družbe, tudi ob prihodu in odhodu z dela.

Ker Varuh nima pristojnosti za neposredno presojo ravnanja delodajalcev, smo posredovali le načelno pojasnilo. Čeprav se lahko delodajalec upravičeno in zakonito zavzema za urejanje delovnih razmer, vključno z določanjem načina oblačenja ali celo uniform, pravica do zasebnosti na delovnem mestu ni izključena. Toliko bolj to velja za posege v zasebnost zunaj delovnega časa oziroma delovnega mesta. Načeloma morajo biti taki posegi predvidljivi in stvarno upravičeni. Presodili smo, da bi se utegnilo zastaviti vprašanje prekomernosti posega v delu, ki se nanaša na način in vsebino izkoriščanja pravice do odmora v delovnem času. Prav tako bi se lahko zastavilo vprašanje omejevanja pravice do samopodobe, saj se omejitve nanašajo tudi na prihode in odhode z dela, s tem pa posredno tudi na čas, ko delavke niso v službi. Opozorili smo že na možne pravne poti ter na možnost presoje zagovornice enakih možnosti žensk in moških oziroma zagovornice načela enakosti. V medijih smo pozneje zasledili, da je zagovornica navedeno ravnanje štela za primer diskriminacije uslužbenk banke.

Ureditev duhovno religiozne oskrbe zaposlenih v Slovenski vojski naj bi bila v nasprotju z ločitvijo države od Cerkve, torej neustavna

PO POSREDOVANJU VARUHA DO DOGOVORA O POPLAČILU DOLGA

Varuhu se je v hudi stiski obrnil po pomoč pobudnik, ki je banki dolgoval 42.000.000 tolarjev. Terjatev je bila zavarovana s hipoteko. Grozila mu je izvršba s prodajo nepremičnine, kar bi zanj in za njegovo družino pomenilo izgubo doma.

Zlasti v zadnjem desetletju so se v Sloveniji obračunavale (nesorazmerno) visoke obrestne mere, ki so marsikaterega dolžnika pahnilo v brezizhoden položaj. Varuh sicer nima pristojnosti posredovanja v razmerju med posamezniki in poslovno banko. Prepričani smo bili tudi, da je bil posojilojemalec zavezan povrniti prejeta posojilo skupaj s pripadki, kot so pogodbene in zamudne obresti. Po drugi strani pa nismo mogli prezreti, da je Slovenija po ustavi opredeljena kot pravna in socialna država.

Osnovnošolci obiskali varuha, Urad Varuha, Ljubljana, december 2005

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

Pri pobudniku smo zaznali veliko osebno stisko, zato smo pri upravi banke posredovali s prošnjo, da jo razumejo kot akt dobre volje pri razrešitvi spornega razmerja, ki utegne biti tudi v korist same banke. Predlagali smo, da pristojna oseba banke pobudnika sprejme na pogovor, da bi se skušala sporazumeti za (morda obročno) poplačilo dolgovanega zneska.

Pobudnik nam je sporočil, da je naše posredovanje pripomoglo, da je z banko sklenil dogovor o poplačilu dolga. Po poplačilu terjatve je banka izdala tudi izbrisno dovoljenje in dovolila vknjižbo izbrisa hipoteke za dolgovano terjatev in vknjižbo izbrisa zaznambe sklepa o izvršbi.

ONEMOGOČEN VPOGLED V DOKUMENTACIJO TOŽILSTVA

Pobudnik je na Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani naslovil več prošnji za vpogled v spise, vpisnike in drugo dokumentacijo tožilstva zaradi ovadbe, ki je bila podana proti njemu. Pri pripravi učinkovite obrambe je želel biti seznanjen z vsemi okoliščinami očitane mu kaznivega dejanja. Tožilstvo vpogleda ni dovolilo s pojasnilom, da za to ni izkazal zakonitega interesa. Vpogled v spis bi lahko škodoval interesom predkazenskega postopka.

Tožilstvo smo prosili, da nam sporoči razloge za zavrnitev vpogleda v dokumentacijo, ki se nanaša na pobudnika, in pojasni dejansko podlago za presojo, da kot osumljenec nima izkazanega zakonskega interesa za vpogled v dokumentacijo tožilstva.

Oblast naj bi bila prva, ki uresničuje pravno državo: nespoštovanje odločb ustavnega sodišča pa se je s 5 povečalo na 10

Vodja tožilstva je pojasnila, da bi bila dovolitev vpogleda v spis tožilstva prenačlena in v nasprotju s petim odstavkom 66. člena ZDT in da poteka še predkazenski postopek, kjer se še zbirajo dokazi in

podatki. Takrat zbrani dokazi niso zadoščali za odločitev, ali je utemeljen sum, da je pobudnik storil v ovadbi očitano mu kaznivo dejanje. Vpogled v spis bi lahko škodoval interesom postopka, saj bi oseba, ki bi bil dovoljen vpogled, lahko ovirala zbiranje dokazov.

Pravico do vpogleda v spise, vpisnike in drugo dokumentacijo državnega tožilstva ima vsaka oseba, ki za to izkaže zakonit interes, če to ne škoduje interesom postopka, tajnosti postopka ali zasebnosti oseb. V pobudnikovem primeru je tožilstvo menilo, da bi vpogled v spis ob obravnavanju vlozene ovadbe lahko škodoval interesom postopka. Varuh ni imel na voljo podatkov, ki bi kazali, da je takšno mnenje tožilstva nepravilno. Česa podobnega pobudnik tudi ni zatrjeval. Pri tem ne gre spregledati, da ZKP ureja pravico do vpogleda in prepisa kazenskega spisa le za obdolženca, to je za osebo, zoper katero poteka preiskava ali so zoper njo vloženi obtožnica, obtožni predlog ali zasebna tožba. Za oškodovanca, oškodovanca kot tožilca in zasebnega tožilca pa celo določa, da se mu sme odreči pregled spisov, dokler ni zaslišan kot priča.

Seveda je kakršnokoli onemogočanje vpogleda v dokumentacijo, ki zadeva posameznika, treba razlagati ozko, saj gre za izjemo od pravice do seznanitve z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj.

POVRNITEV STROŠKOV OSEBI, KI SE ODZOVE VABILU POLICIJE

Pri opravljanju nalog, ki so ji zaupane, lahko policija vabi osebe tudi k sebi. Tako lahko, na podlagi tretjega odstav-

Omizje ob dnevu človekovih pravic o mejah svobode izražanja, Kinodvor, december 2005

ka 148. člena ZKP, pri zbiranju obvestil v predkazenskem postopku vabi svoje uradne prostore osebo, od katere želi dobiti izjavo. Podobno pooblastilo ima na podlagi 37. člena ZPol, da lahko policisti vabijo osebe, ki bi lahko dale koristne podatke za izvrševanje z zakonom določenih nalog, in to tudi, ko vabilo na podlagi drugih zakonov ni mogoče. Pravilnik o policijskih pooblastilih zavezuje policiste, da pri določanju datuma, časa in kraja pazijo, da vabljen oseba zaradi tega ne bo imela nepotrebnih težav.

Zahteva po udeležbi in sodelovanju posameznika v postopku policijskega preiskovanja je dopustna zgolj v obsegu, ki je nujen za učinkovito izvajanje nalog policije in s čim manj nevšečnostmi za posameznika. Vendar okoliščine posameznega primera lahko izjemoma utemeljujejo vabljenje osebe tudi v oddaljenejši kraj, kjer policija opravlja policijski (predkazenski) postopek. Osebi, ki je tako vabljen, lahko nastanejo tudi znatnejši potni in drugi stroški, povezani z odzivom na policijsko vabilo.

Obravnavali smo primer pobudnika, ki živi v Ankaranu in ga je policija vabila na pogovor v Celje. Takšno vabljenje je utemeljila z obsežnostjo in zahtevnostjo predkazenskega postopka, da se z vabilom v Celje zagotavlja učinkovitejše delo policije. Na naše posredovanje, da vabljeni osebi povrne stroške, povezane s prihodom v Celje, se je policija odzvala s pojasnilom, da ZKP, ZPol in Pravilnik o policijskih pooblastilih "ne nalagajo povračila stroškov osumljencu za prihod na kraj, kamor je vabljen". Predpisi povračila takšnih stroškov tudi ne nalagajo v primeru policijskega vabljenja drugih oseb.

Šteli smo za pomanjkljivost, da ni urejena povrnitev stroškov prihoda vabljene osebe na policijo v primerih, ko pozneje ni začel kazenski postopek. Ne gre prezreti, da se vabljen oseba mora odzvati vabilu in jo policija sme privedi, če na vabilo ne pride. Ker je oseba torej zavezana, da se odzove vabilu in pride na kraj, kamor je vabljen, je prav, da se ji prizna pravica do povrnitve stroškov, nastalih kot posledica policijskega vabila. Do povrnitve stroškov bi morala biti vabljen oseba upravičena ne glede na to, če pozneje ni kazenskega postopka. MNZ smo zato predlagali, da zagotovi povrnitev stroškov, ki nastanejo zaradi policijskega vabila, tudi če pozneje ni začel kazenski postopek.

Vsakršnega medijskega razkrivanja podrobnosti iz zasebnega, družinskega ali spolnega življenja nikakor ni mogoče enačiti z javnim interesom po obveščenosti. V načelu je v medijih dopustno razkrivati podrobnosti iz zasebnosti le ob predhodni privolitvi oseb, ki se jih tako prikazuje. Nekoliko milejša merila veljajo le za tiste, ki so v javnosti tako ali drugače izpostavljeni, npr. zaradi funkcij, ki jih opravljajo. Posegov v osebnostne pravice v nobenem primeru ni mogoče opravičevati zgolj z radovednostjo javnosti, saj ta sama po sebi ne uživa ustavnega varstva.

Na ta predlog se je odzval minister za notranje zadeve s sporočilom, da je naš dopis odstopil pristojnim službam policije in ministrstva ter jih zaprosil za mnenje glede povrnitve potrebnih stroškov. Ugotovljeno je bilo, da ni ovir za povrnitev teh stroškov. V odmev na naše priporočilo je bil z novelo ZPol-E (Uradni list RS, št. 98/2005) spremenjen 37. člen ZPol in zdaj določa, da oseba zaradi vabljenja ne sme imeti nepotrebnih težav pri opravljanju svo-

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

jega rednega dela. Vabljeni osebi se povrnejo dejanski izdatki za potovanje z najcenejšim javnim prevoznim sredstvom od dejanskega prebivališča do kraja, kamor je oseba vabljen, in nazaj. Novela zavezuje ministra, da v šestih mesecih po njeni uveljavitvi (do 22. 5. 2006) predpiše postopek vračanja potnih stroškov vabljenim osebam. Z uveljavitvijo tega podzakonskega akta se začne uporabljati ZPol-E v delu, ki določa povrnitev stroškov vabljeni osebi.

ALI JE INŠPEKTOR UKREPAL?

Pobudnik je zatrjeval, da mu delodajalka krši pravice iz delovnega razmerja in da pristojni inšpektor za delo ni ukrenil nič v zvezi z njegovo prijavo kršitev pravic niti s prijavo, da njegova delodajalka zaposluje na črno. Kršitve, ki jih je navajal, so bile predvsem neizplačana plača za september 2004, neizplačano nadomestilo plače zaradi odsotnosti z dela zaradi bolezni za januar 2005, neizplačani regres za letni dopust za leto 2004, že pet let pa naj zanj ne bi bili plačani prispevki za pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje.

Vse te kršitve je prijavil inšpektorju za delo, ki mu je svetoval, naj si poišče drugo delo, potem pa od delodajalke iztoži tisto, kar mu dolguje. Pobudnik je ravnanje delodajalke prijavil še drugemu inšpektorju za delo, ki pa tudi ni nič ukrenil.

Iz odgovora Inšpektorata Republike Slovenije za delo (IRSD) na našo poizvedbo je bilo razvidno, da pobudnikove navedbe o neukrepanju inšpekcije niso bile točne. Na podlagi prijave je bil pri pobudnikovi delodajalki večkrat opravljen inšpekcijski nadzor in ugotovljenih je bilo več nepravilnosti. Vendarle se je delodajalka dokaj spretno izmikala obveznostim, ki jih ji je naložil inšpektor. Zaradi tega je pristojni inšpektor zoper družbo in njeno odgovorno osebo izrekel mandatno kazen zaradi zaposlitve na črno, družbi pa izdal tudi ureditveno odločbo, s katero ji je naložil ustrezno ureditev evidenc. Ker je bilo v poznejših inšpekcijskih nadzorih ugotovljeno, da delodajalka ni izvršila obveznosti, ki jih je naložil inšpektor, je ta uvedel postopek o prekršku zaradi oviranja inšpekcijskega nadzora in (ne)vedenja ustreznih evidenc s področja dela.

Glede navedb kršitev posameznih pravic (neizplačilo plače, nadomestila in regresa) je inšpektor pobudniku v okviru strokovne pomoči pojasnil možnosti, ki jih določa zakon za izpolnitev pravic oziroma drugih oblik ukrepanja (tožba, možnost izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi po 112. členu ZDR itd). Glede nadzora plačevanja prispevkov za socialno varnost pa je inšpektor zadevo odstopil pristojnemu davčnemu organu.

Varuh je v obravnavani pobudi presodil, da je Inšpektorat za delo izvedel številne aktivnosti v zvezi s prijavo kršitev pravic iz delovnega razmerja.

Res pa je, da so bili ukrepi taki, da za pobudnika ne pomenijo možnosti neposredne izterjave premalo plačanih plač oziroma plačila prispevkov. Takega ukrepanja inšpektorja zakonodaja ne omogoča, kar je škoda. Po ZDR je le sodišče pristojno odločati o tožbah zaradi premalo izplačanih dajatev, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi.

VZDRŽEVANI DRUŽINSKI ČLANI - TUJI DRŽAVLJANI

Pobudnikovi otroci živijo pri materi na Hrvaškem in nimajo slovenskega državljanstva. Deveti odstavek 109. člena Zakona o dohodnini (ZDoh-1) določa, da je vzdrževani družinski član oseba, ki ima prijavljeno bivališče v Sloveniji, je državljan Slovenije oziroma države EU ali je rezident države, s katero ima Slovenija sklenjeno mednarodno pogodbo o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka. Zaradi navedene ureditve pobudnik iz Slovenije ne more uveljavljati olajšav za otroke. Meni, da je diskriminiran, v neenakopravnem položaju s tistimi slovenskimi državljani, ki olajšavo za otroke lahko uveljavljajo.

Pobudniku smo lahko pojasnili le, da je rešitev navedenega vprašanja odvisna od meddržavnega sporazuma o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka med Slovenijo in Republiko Hrvaško, ta pa v času, ko se je pobudnik obrnil na nas, še ni bil sklenjen.

NEIZVRŠLJIVOST PRAVNOMOČNE SODBE

Pobudnica ni soglašala z odločitvami organov Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), ki ji niso priznali začasne nezmožnosti za delo zaradi bolezni, in je zoper dokončno odločitev Zdravstvene komisije vložila tožbo pri delovnem in socialnem sodišču. Kljub svojemu občutku, da ni sposobna za delo, se je vrnila na delovno mesto, saj bi ji v nasprotnem primeru lahko delodajalec odpovedal pogodbo o zaposlitvi. Delovno in socialno sodišče je razsodilo, da je bila pobudnica v minulem letu začasno nezmožna za delo zaradi bolezni.

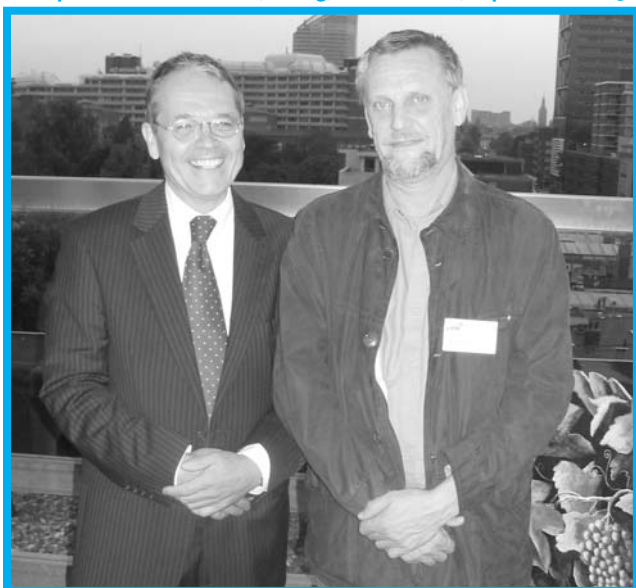
Ko smo Zavod vprašali, kako bo izvršil pravnomočno sodbo v obravnavanem primeru, je odgovoril, da je pravnomočna sodba zgolj ugotovitelne narave in je zato tudi ni mogoče izvršiti. Če lahko z odgovorom Zavoda z vidika veljavne zakonodaje soglašamo, pa se postavlja vprašanje smiselnosti zagotavljanja sodnega varstva pravice iz zdravstvenega zavarovanja, če sodbe tako ali tako ni mogoče izvršiti. Ta primer kaže, da posamezna področja niso urejena na način, ki bi zagotavljal uresničitev pravic, ki jih določa že ustava (pravica do zdravstvenega varstva). Odsotnost z dela zaradi

Bodo spremenila kaj mednarodna opozorila o prehajanju sovražnega govora iz civilne sfere v politični vrh oziroma kazni Sloveniji zaradi sojenja v nerazumnem roku?

Mednarodni svetovalec za človekove pravice Frank Orton na delovnem srečanju pri Varuhu, Urad VČP RS, november 2005

Varuh z nizozemskim kolegom Brenninkmeijerjem na srečanju evropskih ombudsmanov, Haag, Nizozemska, september 2005

P

O

V

Z

E

T

E

K

L

E

T

N

E

G

A

P

O

R

O

Č

I

L

A

zdravstvenih razlogov je ena izmed pravic, ki izhaja iz delovne zakonodaje, zakonodaja s področja zdravstvenega zavarovanja pa zagotavlja nadomestilo plače za tovrstno odsotnost in postopke ugotavljanja nezmožnosti za delo.

Nedopustno je izrabljati otroke in njihove tragične usode za povečevanje naklade s senzacionalističnimi prispevki

Postopki ugotavljanja nezmožnosti za delo so urejeni v Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ) in Pravilih obveznega zdravstvenega zavarovanja na način, ki lahko zavarovanca pripelje v opisan položaj, in to ni dobro. Še bolj nesprejemljivo pa je, da zdravniška stroka tako različno presoja nezmožnost za delo, da pri isti zavarovanki ob enakih izvidih pristojna organa ZZKS (imenovani zdravnik in zdravstvena komisija) ugotovita, da je zmožna za delo, v sodnem postopku pa izvedenec zdravniške stroke ugotovi, da ni tako.

Pobudnici smo predlagali, naj presodi o možnosti, da zahteva od ZZKS povrnitev škode, če ji je ta nastala zato, ker je morala delati v času, ko je bilo po pravnomočni sodbi sodišča ugotovljeno, da za delo ni bila zmožna zaradi bolezni. Odškodninska odgovornost Zavoda bi se v tem primeru presojala po predpisih, ki urejajo to vrsto odgovornosti. Žal nimamo podatka, kako se je pobudnica odločila.

STAREJŠA OBČANKA ZARADI OKUŽBE Z MRSA NE MORE V DOM

Na Varuha se je obrnila skrbnica starejše občanke, ki se je med zdravljenjem okužila z bakterijo MRSA, bolnišnica jo je želela čim prej odpustiti v domačo nego, vsi domovi za starejše pa so zavrnili sprejem, češ da nimajo ustreznih prostorov in opreme za nego takšnih bolnikov. Glede tega

smo opravili poizvedbo na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, kateri zavodi imajo ustrezne oddelke in kje bi bilo mogoče zagotoviti prosto posteljo.

Ministrstvo pojasnjuje, da "za sprejem stanovalcev z okužbo MRSA ni omejitev, upoštevati pa je treba, da potrebujejo ti stanovalci primeren prostor in ustrezno obravnavo". V tovrstnih primerih je najpogostejše potrebna določena vrsta izolacije, na primer enoposteljna soba. S tem so tudi možnosti posameznih domov za sprejem tovrstnih bolnikov močno omejene.

Na naše posebno vprašanje Ministrstvo še odgovarja, da nima na voljo posebnih seznamov domov, ki bi lahko sprejeli bolnike s to okužbo, saj jih morajo načelno sprejeti vsi domovi, če izpolnjujejo navedene pogoje.

Glede na navedeno smo pobudnici predlagali, naj skuša težavo rešiti s sodelovanjem pristojnega centra za socialno delo. Ker nam pobudnica ni želela razkriti podatka, v kateri bolnišnici se je zgodila okužba, nismo mogli posredovati in opozoriti na nesprejemljivo ravnanje, da se želijo pri njih okuženega bolnika čim prej znebiti. Ker so okužbe z bakterijo MRSA čedalje pogostejše, smo opis tega primera uvrstili v letno poročilo kot opozorilo, da bolnišnice ne morejo svoje odgovornosti za okužbo prevzeti na bolnika, domovi za starejše pa tudi ne smejo takšnih kandidatov za sprejem preprosto zavračati brez utemeljenih razlogov.

PRAVICA OTROK DO VEGETARIJANSKE PREHRANE V ŠOLI

Predsednik nevladne organizacije je Varuha zaprosil za načelno stališče do brezmesne prehrane in raznih oblik vegetarijanstva, zlasti z vidika otrokovih pravic. Pobudniku smo odgovorili, da način prehrane ni člove-

Varuh se je udeležil prireditve Ustavimo nasilje v Novem mestu, september 2005

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

- RTVS Radiotelevizija Slovenija
- ZZZPB Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti
- MDDSZ Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
- ZPMZ KZ Zavod za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora
- ZPKZ Zavod za prestajanje kazni zapora

- KOP Konvencija ZN o otrokovih pravicah
- ZDT Zakon o državnem tožilstvu
- ZKP Zakon o kazenskem postopku
- ZPol Zakon o policiji
- ZDR Zakon o delovnih razmerjih
- DZ Državni zbor

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

kova pravica, ki bi jo bilo mogoče uveljavljati tudi po sodni poti, ampak njegova prosta izbira, ki jo morajo vsi drugi subjekti spoštovati tako, da ga ne silijo v način prehrane, ki ga osebno zavrača. Ni pa dolžnost vseh družbenih subjektov zagotavljati posebne prehrane posameznikom glede na njihove želje, prepričanje in podobne osebne okoliščine. Njihova dolžnost je omejena na spoštovanje posameznikovih odločitev in njihove pravice do izbire in drugačnosti. Šele takrat, ko bi posamezni subjekt zahteval določeno ravnanje (v konkretnem primeru prehranjevanje), ki bi bilo v nasprotju s posameznikovo nazor-sko, versko ali drugačno opredelitvijo, bi lahko takšno ravnanje ocenili za kršitev človekovih pravic.

Glede otrokovih pravic je treba posebej opozoriti na določilo 14. člena KOP, po katerem države pogodbenice spoštujejo otrokovo pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi, pri čemer imajo starši pravico in dolžnost, da pri uveljavljanju te pravice otroka usmerjajo na način, prilagojen njegovim razvojnim možnostim. Ob upoštevanju tega načela menimo, da bi morali pri odločanju o načinu prehrane otrok starši upoštevati zlasti priporočila strokovnjakov o uravnoteženi prehrani, ki naj zagotovi ustrezen razvoj in rast otroka. Ocenimo, ali vegetarijanska prehrana izpolnjuje ta merila, prepuščamo strokovnjakom s tega področja.

V zvezi s tem vprašanjem smo prejeli tudi pobudo, naj se zavzamemo za spremembo predpisov, ki urejajo prehrano otrok v osnovnih in srednjih šolah v smislu, da bi bila pravica do vegetarijanske in veganske prehrane posebej opredeljena. Pobude nismo sprejeli, saj smo menili, da v veljavni zakonodaji ni ovir za uresničitev takšne prehrane. Vsi trije zakoni, ki urejajo to problematiko (Zakon o osnovni šoli v 57. členu, Zakon o gimnazijah v 37. členu in Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju v 59. členu), določajo zgolj obveznost šole, da za vse učence oziroma dijake in študente organizira vsaj en obrok hrane na dan. Iz skromnega zakonskega besedila, ki je v vseh treh zakonih skoraj identično, izhaja, da je konkretna izvedba norme prepuščena posamezni šoli, ki bi morala pri tem v skladu s KOP upoštevati tudi potrebe in želje otrok in mladostnikov. Kako šole v praksi uresničujejo zakonsko normo, nam ni znano, menimo pa, da bi morale šole zagotavljati prehrano, prilagojeno otrokovim željam in potrebam, že na podlagi zakonov, zato v tem smislu po našem mnenju ni treba dopolnjevati podzakonskih aktov. Vsako normiranje namreč pomeni tudi nevarnost, da norma določenih vprašanj ne uredi, kar lahko že samo po sebi pomeni kršitev pravic. Omejitev norme le na vegetarijansko in vegansko prehrano (kar je predlagal pobudnik) bi lahko po našem mnenju povzročila dejansko diskriminacijo otrok, ki bi želeli prilagoditev prehrane iz kulturnih, verskih ali drugih razlogov. Zato menimo, da bi bilo primerneje v pravilnike kot izvršilne predpise vnesti normo, ki bo šole zavezovala k prilagoditvi prehrane vsem učencem po njihovih željah in seveda glede na strokovne zahteve glede zdrave prehrane.

PRAVICA DO KAJENJA V BOLNIŠNICI

Zaposleni v eni od bolnišnic so nas opozorili, da Zakon o omejevanju uporabe tobaknih izdelkov (ZOUTI) v celoti in popolnoma prepoveduje kajenje v vseh prostorih zdravstvenega zavoda, zato naj bi bil neupravičeno diskriminatoren. V odgovoru smo povzeli naše stališče, ki smo ga oblikovali ob obravnavi podobne pobude učiteljev v osnovni šoli. Varuh ocenjuje, da je zakonodajalec z ZOUTI v skrbi za zdravje prebivalcev želel omejiti uporabo tobaknih izdelkov. To je gotovo zakonodajalčev legitimni

Prepoved vzpodbujanja vsakršne neenakopravnosti ter razpihovanja sovraštva in nestrpnosti je v kazenskem zakoniku (KZ) opredeljena ožje kot v Ustavi in mednarodnih konvencijah. Ustava namreč govori o prepovedi spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti na podlagi narodnega, rasnega in verskega in tudi drugih (!) oblik sovraštva in nestrpnosti, KZ pa te opredelitve "drugih" ne vsebuje. Ker ne poznamo nobenega primera pravnomočne obsodbe na podlagi 300. člena KZ, se nam zastavlja vprašanje, ali sedanja inkriminacija tega kaznivega dejanja ustreza sedanjim razmeram in ustrezno varuje vse družbene manjšine in vse oblike zbujanja sovraštva, razdora ali nestrpnosti.

seg kot zlasti tudi na kakovost zdravstvenih storitev za vse ljudi.

Za uporabo tobaknih izdelkov je že dolgo znano, da zelo slabo vpliva na človekovo zdravje in hkrati povzroča tudi težko obliko zasvojenosti. Razvada je objektivno gledano škodljiva, tako za osebo, ki se ji vdaja, kot tudi za družbo, ki mora večinoma prevzeti breme reševanja njenih posledic.

Zakonodajni ukrep poskuša najprej preprečiti vpliv uporabe tobaknih izdelkov, ki bi mu bili posamezniki podvrženi, če bi bili izpostavljeni tobaknemu dimu. V jeziku prava človekovih pravic je torej zakon namenjen varstvu temeljne človekove pravice do zdravega življenjskega okolja iz 72. člena Ustave. Pripominjamo pa, da je treba nadalje upoštevati še en očiten in legitimen cilj ukrepa, namreč potrebo po zmanjševanju možnosti nastanka okoliščin, ki bi posameznike lahko navajale k uporabi tobaknih izdelkov. Med te okoliščine gotovo lahko štejemo tudi kajenje zdravstvenih delavcev, ki bi morali biti tudi v skrbi za lastno zdravje zgled drugim. Cilji zakonskega ukrepa so torej kurativne, predvsem pa tudi preventivne narave.

Menimo, da je DZ pri sprejemanju zakona primerno upošteval vse navedene vidike.

Upošteval je tudi to, da precejšnji delež odrasle populacije predstavljajo kadilci in da ti lahko razumljivo čutijo prizadetost s poskusi omejevanja uporabe tobaknih izdelkov. Stališče kadilcev, ki menijo, da jim zakon krati pravico do svobodne izbire, kako premagovati vsakodnevni stres, je nedvomno legitimno. Čeprav pravice do kajenja kot take ni, ima vendarle bolj ali manj neposredno zaslonbo v pravno varovanem položaju človeka kot osebe. Smiselno tako lahko ocenimo, da pobudniki zatrjujejo, da zakon posega v splošno svobodo ravnanja oziroma pravici do zasebnosti in do enakosti pred zakonom.

Ustava v 15. členu opredeljuje splošna pravila o dopustnosti poseganja v temeljne človekove pravice. Te se lahko omejuje le, kadar to izrecno dopušča Ustava, lahko pa se vanje pod določenimi pogoji posega tudi z zakonom. Zadnje je ustavno dopustno le, če je to nujno zaradi narave teh pravic ali kadar to zahteva vsebina drugih temeljnih človekovih pravic. Te so namreč že po Ustavi omejene s pravicami drugih. Tudi z vidika potrebe po natančnosti in predvidljivosti prava je tako razumljivo, da zakonodajalec ureja meje med pravicami. Te so stvar vrednostnega premisleka.

Državni zbor je moral torej pri svoji odločitvi o vsebini ZOUTI sprejeti vrednostno odločitev. Pri razmejitvi med pravicami je moral tehtati med vsemi ustavno zavarovanimi dobrinami. S tem je sprejel tudi odločitev o hierarhiji teh vrednot in se odločil, da je skrb za zdravje pomembnejša

cilj. Pomeni celo njegovo ustavno dolžnost, saj država mora zagotavljati zdravstveno varstvo vsakogar (temeljna pravica do zdravstvenega varstva iz 51. člena Ustave). V tej težnji je legitimno, da skuša zakonodajalec vnaprej kar najbolj omejiti možnost nastanka zdravstvenih težav, zlasti takih, ki se kažejo v obliki težkih in kroničnih bolezni. Visoki stroški za zdravstvene storitve, ki v takšnih primerih nedvomno nastajajo, lahko posredno močno vplivajo tako na ob-

Varuh pozdravlja pripravljenost ratifikacije opsijskega protokola h Konvenciji Združenih narodov proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

vrednota. Zato je tudi razumljivo, da so v vzgojno-izobraževalnih in zdravstvenih organizacijah ukrepi za preprečevanje uporabe tobačnih izdelkov strožji.

Ker so pobudniki želeli tudi pojasnilo glede možnosti za rešitev tega vprašanja, smo jim predstavili dve možnosti.

Še zmerom je pomanjkljiva usklajenost dela med različnimi inšpekcijami, ki se pogosto konča s tem, da nobena ne ukrepa

Prva je sprememba zakona. Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije imajo pravico predlagati zakone (tudi njihove morebitne spremembe ali dopolnitve) Vlada, Državni svet, vsak poslanec

in najmanj pet tisoč volivcev. V primeru vložitve predloga za spremembo zakona seveda vnaprej ni gotovo, da ga bi Državni zbor tudi podprl oziroma spremenil. O tem bi bilo treba prepričati še večino poslancev.

Druga možnost je, da omenjeno razmejitev pravic oziroma tehtanje med pravno varovanimi vrednotami, kar je z zakonom opravil zakonodajalec, preizkusi Ustavno sodišče Republike Slovenije. Po drugem odstavku 162. člena Ustave lahko da pobudo za presojo ustavnosti zakona vsakdo, kdor ima neposreden pravni interes. To pomeni, da lahko preizkus pravne pravilnosti zakona predlaga vsakdo, kdor dokaže, da zakonska ureditev konkretno in neposredno posega v njegov pravni položaj.

Pobudnike smo še opozorili, da izida morebitnega sodniškega tehtanja med vsemi naštetimi ustavno varovanimi vrednotami ni mogoče napovedati, ni pa zelo verjetno, da bi (tudi glede na primerljive evropske ureditve) Ustavno sodišče v celoti razveljavilo sporno določbo in tako v šolah in zdravstvenih zavodih vzpostavilo splošni režim uporabe tobačnih izdelkov v javnih prostorih.

REGRES ZA LETNI DOPUST OSEBAM NA JAVNIH DELIH

Konfederacija sindikatov 90 Slovenije je predlog za dopolnitev ZZZPB, s katerim se je obrnila na MDDSZ, posredovala tudi Varuhu človekovih pravic. Po predlogu naj bi brezposelnim osebam, ki so vključene v javna dela, priznali pravico do regresa za letni dopust.

V dopisu MDDSZ smo poudarili naslednje:

- tudi pri javnih delih gre za delovno razmerje, saj brezposelne osebe sklenejo z delodajalcem - izvajalcem javnih del - pogodbo o zaposlitvi,
- pri sklepanju pogodbe je treba upoštevati posebnosti, določene z ZZZPB,
- po tem zakonu se za brezposelne osebe, vključene v javna dela, uporabljajo predpisi o delovnih razmerjih, ki urejajo delovni čas, odmore in počitke, nočno delo, minimalni letni dopust, varnost in zdravje pri delu ter posebno varstvo delavcev; določeni so pravica do plače, povrnitve stroškov prevoza in prehrane ter do vključitve v program usposabljanja in izobraževanja,
- ZDR izrecno določa, da je delodajalec dolžan delavcu, ki ima pravico do letnega dopusta, izplačati regres za letni dopust najmanj v višini minimalne plače.

Stališče, da ZZZPB taksativno določa pravice, ki so lahko predmet urejanja v pogodbi o zaposlitvi za opravljanje javnih del, ne vzdrži, saj med njimi ni npr. drugih odsotnosti z dela, nadomestila plače, disciplinske in odškodninske odgovornosti, ki nedvomno veljajo tudi za osebe na javnih delih.

In če je tako, ni videti, zakaj delavcu na javnih delih ne bi šla pravica do regresa za letni dopust, saj mu je pravica do minimalnega letnega dopusta izrecno priznana. Obravnavano vprašanje bi bilo mogoče rešiti tako, da se uveljavi ustrezna interpretacija predpisov. Če argumenti za to niso dovolj trdni ali če bi bila nujna izrecna ureditev zaradi morebitne določitve višine regresa, pa smo izrazili podporo predlogu Konfederacije sindikatov 90 Slovenije, da se ustrezno dopolni ZZZPB.

V odgovoru na ta dopis je MDDSZ navedlo, da javna dela zahtevajo posebno urejanje pogodbe o zaposlitvi oziroma imajo pogodbe o zaposlitvi predpisane posebnosti. Vsebinsko te pogodbe ZDR ni izrecno uredil, glede posebnosti pa napotuje na ZZZPB.

Za ureditev pravice do regresa za letni dopust udeležencem javnih del bo MDDSZ v predlog sprememb ZZZPB, ki je v pripravi, vključilo predlog Konfederacije sindikatov 90 Slovenije. S spremembami zakona bodo udeleženci javnih del upravičeni do izplačil regresa za letni dopust.

Otvoritev razstave Jara kača nestrpnosti, Pokrajinski muzej Koper, december 2005

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

ŠIRJENJE NESTRPNOSTI
NA SVETOVNEM SPLETU

Pojav interneta in izjemen razvoj informacijske ter telekomunikacijske tehnologije v zadnjih desetletjih dajejo neslutene možnosti za uresničevanje svobode izražanja in drugih človekovih pravic. Seveda ima vsak pojav svoje dobre in slabe lastnosti. Bistvena prednost in hkrati slabost je, da nad vsebino širjenja informacij ni enotnega in vselej učinkovitega nadzora. Pri svojem delu smo se pogosto srečali s spornimi vsebinami na svetovnem spletu. Večina pobud je opozarjala na vsebino prispevkov uporabnikov spletnih forumov in klepetalnic.

Več o tem v Letnem poročilu 2005 na:

www.varuh-rs.si

NERAZUMLJIVO IN NERAZUMNO
POSTOPANJE UPRAVNEGA ORGANA

Pobudnik se je na Varuha obrnil zaradi dolgotrajnosti denacionalizacijskega postopka in spornih odločitev UE Ljubljana, Izpostava Vič - Rudnik.

Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

OBDOJENEC IMA TUDI PRAVICO DO OBISKOV DEKLETA

Obsojenec ZPMZ KZ Celje se je pritožil zoper odločitev zavoda, da mu ne dovoli obiskov njegovega dekleta. Pri tem je poudarjal, da ga je lahko obiskovala tudi takrat, ko je bil v priporu (v ZPKZ Ljubljana), čeprav je bila v istem kazenskem postopku.

Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

ZDRAVNIŠKI PREGLED ZUNAJ VIDNEGA IN SLUŠNEGA DOSEGA
ZAPORSKIH PAZNIKOV

Obsojenec na prestajanju zaporne kazni v ZPKZ Maribor se je pritožil, da so pri obiskih in pogovorih z zdravnikom ob medicinski sestri navzoči tudi pazniki. Tako ni imel zasebnosti za pogovor z zdravnikom.

Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

OBDOLŽENEC V SPODNJICAH PRED OČMI JAVNOSTI

Ekipe televizije in tiskanih medijev so 7. 9. 2005 v sodni zgradbi v Mariboru slikovno snemale in fotografirale v spodnjice oblečenega pripornika, privedenega na sodišče. Posnetki in fotografije so bili predvajani in objavljeni na televiziji in v mnogih časopisih in revijah.

Varuh ugotavlja, da je takšno izpostavljanje pripornika ponižujoče in v temeljih posega v človekovo dostojanstvo. Čeprav gre za obdolženca, ki se prostovoljno ni odzval sodnemu vabilu, bi sodišče moralo zagotoviti spoštovanje človekove zasebnosti in dostojanstva.

Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

ŠTIPENDIRANJE BREZ PRAVNE PODLAGE

Varuha človekovih pravic so opozorili na problem štipendiranja otrok kmetov, ki zatrjujejo, da so obravnavani neenakopravno, saj naj bi predpisi neprimerno urejali izračun njihovega dohodka in jim s tem onemogočali pridobitev republiške štipendije. Pobudnica je zatrjevala, da odločba o štipendiji ni ustrezno upoštevala manjšega katastrskega dohodka, ki

Z dijaki Gimnazije Bežigrad, Ljubljana, marec 2005

ga je povzročila suša, zato je presegla dohodkovni cenzus za republiško štipendijo.

Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

KRŠENJE TAJNOSTI PISEM IN VAROVANJE WHISTLEBLOWERJEV

Obravnavali smo več skrb zbujajočih primerov, v katerih se je zastavilo vprašanje kršitve pisemske tajnosti. V javnosti je močno odmevala objava vsebine očitno zasebnih, celo intimnih SMS-sporočil, poslanih s službenega telefona enega od poslancev. Obravnavali smo primer sodne prepovedi razpečevanja knjige, ki je vsebovala vsebino domnevno zasebnih pisem, razpečevanje pisma člana nekega društva ipd.

Ob obravnavi enega primera se nam je zastavilo tudi širše vprašanje načina pravnega varovanja oseb oziroma prič, ki pristojne organe opozorijo na neko nepravilnost ali nezakonitost. Njihovo razkritje je običajno v javnem interesu, ne glede na to, ali se naša na zasebni ali javni sektor. Vendar lahko take osebe pri tem tvegajo kakšne povračilne ukrepe ali drugo neželeno ravnanje. Problematika položaja teh oseb je znana kot t. i. whistleblowing.

Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

NEZAKONIT ODVZEM BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI

Okrožno sodišče v Mariboru je leta 2003 dodelilo pobudnici izredno brezplačno pravno pomoč za sestavo vlog in zastopanje v postopkih pred Okrajnim sodiščem v Mariboru. Leta 2005 pa je isto sodišče razrešilo postavljeno odvetnico in na podlagi enajstega odstavka 30. člena Zakona o brezplačni pravni pomoči štelo, da pobudnici brezplačna pravna pomoč ni bila odobrena. Ob uporabi določb o neupravičeno prejeti brezplačni pravni pomoči je bila pobudnica tako zavezana vrniti 376.456,10 tolarja z zamudnimi obrestmi za prejeto brezplačno pravno pomoč.

Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

SODNI PRIDRŽALNI POSTOPEK, KI TO NI

Okrajno sodišče v Ljutomeru je v zadnjih letih izdalo sklepa o pridržanju, s katerima je varovancu - stanovalcu v socialnovarstvenem zavodu Dom Lukavci - dvakrat po eno leto podaljšalo neprostovoljno nastanitev in bivanje v

Pri delu policije so opazne izboljšave v pritožbenih postopkih

P O V Z E T E K L E T N E G A P O R O Č I L A

tem zavodu. Pobudnik je prosil varuha za posredovanje, saj je zaprt "kot če bi ne vem kaj hudega storil". Zahteval je, "naj mu vrnejo človeško dostojanstvo" in "ga spustijo ven iz doma". Poskušal je tudi že z gladovno stavko. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

OBDAVČITEV SLOVENSКИH POKOJNIN PREJEMNIKOM IZ BIH

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ) nakazuje pokojnino številnim prejemnikom slovenske pokojnine v BiH. S spremembami Zakona o dohodnini-I, ki so se pričele uporabljati 1. 1. 2005, je uvedla drugačen način obdavčitve dohodkov glede na to, ali gre za rezidenta ali nerezidenta. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

DOLGOTRAJNO ODLOČANJE O PRITOŽBI

Pobudnik je želel Varuhovo posredovanje zaradi dolgotrajnega odločanja o pritožbi zoper odločbo Upravne enote Murska Sobota z dne 11. 7. 2002. Pritožba je bila vložena 25. 7. 2002, vendar do vložitve pobude pri Varuhu človekovih pravic, to je 21. 2. 2005, o njej ni bilo odločeno. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

NOVA KLASIFIKACIJA VOZIL

Pobudnik se je obrnil na Varuha zaradi nepravilne klasifikacije vozil oziroma nepravilnega obračunavanja obveznega zavarovanja avtomobilske odgovornosti. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

ARBITRARNOST PRI ODLOČANJU O UPORABI UČBENIKOV

Pobudnik je opozoril na domnevno neenakopraven položaj osnovnošolskih otrok, za katerega naj bi bili odgovorni učitelji oziroma država, ki z

nedomišljenimi predpisi dopušča neurejenost pri uporabi učbenikov v osnovnih šolah. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

REŠEVANJE PRITOŽB ZOPER OCENO IZ MATURITETNEGA PREDMETA

Maturant se je na Varuha obrnil za usmeritev v zvezi z reševanjem pritožb zoper oceno iz maturitetnega predmeta. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

SOVRAŽNI GOVOR NA SPLETNI STRANI

Anonimna pobuda je Varuha opozorila na spletno stran, ki vsebuje številne zapise in sporočila s skrajno negativnim izražanjem do določene skupine ljudi - prebivalcev Slovenije. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

DVA ZAVEZANCA ZA PLAČILO RTV-PRISPEVKA NA ISTEM SPREJEMNIKU

RTVS je za plačilo RTV-prispevka na istem naslovu bremenila tako najemnika kot lastnika hiše. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

NESODELOVANJE OBČIN PRI ZAMENJAVAH NEPROFITNIH STANOVANJ

Občina je neprofitno najemno stanovanje prodala zasebnemu lastniku in najemnika stanovanja kljub njegovim večletnim prizadevanjem za rešitev socialnih in bivanjskih težav potisnila v še večjo socialno in bivalno stisko. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

PRAVICA PAVZERJA DO IZBIRE OSEBNEGA ZDRAVNIKA

Pobudnik je v zdravstvenem domu za študente izbral osebnega zobozdravnika, v tem letu pa nima statusa študenta (pavzira). Med vikendom ga je začel boleti zob, zato je obiskal dežurno ambulanto ZD za študente, kjer mu je dežurni zobozdravnik odprl plombirani zob, ugotovil, da gre za vnetje, in vstavil zdravilo. Po koncu vikenda se je želel dogovoriti z izbranim osebnim zobozdravnikom za nadaljevanje zdravljenja zoba.

Ta je zdravljenje odklonil s pojasnilom, da nima statusa študenta; dobil je še nasvet, naj poišče drugega zobozdravnika. Tega je skušal tudi poiskati, vendar do jeseni ne vpisujejo novih pacientov, čakalna doba pa je tri mesece po vpisu. Več o tem v Letnem poročilu 2005 na: www.varuh-rs.si

Varuh s kolegom iz Severne Irske Frawleyjem na srečanju evropskih ombudsmanov, Haag, Nizozemska, september 2005

